

01.02.2022

Група 22

Мегей А.В.

Всесвітня історія

Урок № 2

Тема: Повсякденне життя та культура в міжвоєнний період

ХІД УРОКУ

1. ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МИСТЕЦТВА. У першій половині ХХ ст., попри існування «класичного» реалізму, — нові, модерні ідеї знайшли своє втілення у символізмі, абстракціонізмі, конструктивізмі, сюрреалізмі та інших напрямах мистецтва.

Реалізм. Соціальні теми, критика й аналіз дійсності лишилися визначальними для цього напряму розвитку мистецтва, однак життя бачиться «новому реалізму» різноманітнішим, що підлягає не тільки критиці.

У реалістичному руслі розвиваються й такі жанри, як портрет і пейзаж у живописі — портрети В. Серова, пейзажі І. Грабаря, К. Коровіна (Росія), А. Марке (Франція), Ф. Ходлера (Швейцарія).

Символізм одухотворяв дійсність, додавав їй особливої глибини. Символісти продовжували прагнення романтиків до пошуків Вічної Краси, яку неможливо знайти в реальному «зримому» житті. Так, у творах російського композитора О. Скрябіна й у прелюдіях литовського художника і композитора М. Чюрленіса зустрічаються образи зірки, весни, нудьги і творчості. Вони стають символами світлої краси та гармонії людини і світобудови.

Завданням абстракціонізму був «прорив» у нову духовну реальність, тому що все зриє і матеріальне, на думку його представників, — оманливе. У цьому переконували й відкриття у науці, які поставили під сумнів багато колишніх уявлень про світ. Твори абстракціоністів часто мають лише узагальнені назви, наприклад, знамениті «Імпровізації» і «Композиції» В. Кандінського — російського абстракціоніста, який працював у Німеччині.

У роботах К. Малевича, П. Мондріана, які розвивали безпредметне мистецтво, зображення повністю позбавлені зоримих зв'язків з будь-якими життєвими формами.

Відомий «Чорний квадрат» К. Малевича — образ універсальної структури світобудови, новий вимір простору і часу. Невипадково свій варіант абстракціонізму Малевич назвав «супрематизмом» (від лат. «вищий»).

Кубізм — напрям у мистецтві на початку століття, який спирається на геометричний аналіз форм реальності.

Предмет для кубіста мислився ніби в кількох вимірах звідси знамениті й характерні «зрушенні» на площині, сполучення кількох точок зору на предмет.

Фовізм (від фр. *fauve* — дикий) — живопис «без правил», без урахування світла і тіні, обсягу і перспективи.

Це пропонували фовісти А. Матісс, А. Дерен, А. Марке й інші. Емоційно-образний аспект зосереджувався в незвичайних, «диких» сполученнях колірних плям.

Експресіонізм (від лат. *expressio* — вираження) — висунув принцип виразності мови і форми як ознаки «перемоги духа над матерією». Експресіонізм виражав насамперед емоційний стан людини.

Конструктивізм створює абстрактні форми з нових промислових матеріалів і тісно пов'язаний з науково-технічним прогресом, прагнув знайти компроміс мистецтва і техніки, домогтися яскравого відновлення предметної реальності. Конструктивізм відіграв важливу роль в архітектурному мистецтві, дизайні та промисловому будівництві.

Жовто-червоно-синій. Картина художника
В. Кандінського

Історичні подробиці.

Внесок українських митців у світову культуру

Танок. Картина художника А. Матісса

У 2009 р. британська газета «Таймс» (*The Times*) склала рейтинг 200 найкращих художників світу, які жили в період з початку ХХ ст. до нашого днів. Перші місця в цьому рейтингу посіли іспанець Пабло Пікассо, французькі імпресіоністи Поль Сезанн і Клод Моне, основоположник австрійського модернізму Густав Клімт.

До «списку двохсот» увійшли чотири художники, життя яких пов’язане з Україною:

- Олександр Архипенко, геніальний український художник і скульптор, засновник кубізму;
- Енді Воргол, засновник поп-арту, народився у США в родині лемків (української етнічної групи), емігрантів із Австро-Угорщини;
- Василь Кандінський, російський художник, зростав в Одесі;
- Казимир Малевич, польський художник, народився в Києві.

Сталість пам’яті. Картина художника С. Далі, 1931 р.

Сон, викликаний польтом бджоли навколо граната за секунду до пробудження

Сюрреалізм (від франц. *surrealisme* — надреалізм) — спирається на людську підсвідомість як єдину справжню реальність. Його представники вважали джерелом мистецтва сферу підсвідомого (інстинкти, сновидіння, галюцинації). Сюрреалісти на чолі з всесвітньо відомим художником С. Далі намагалися зобразити ірраціональний світ. На картинах сюрреалістів, на відміну від абстракціоністів, присутні пізнавані предмети, але часом вони дивні на вигляд і зображені в незвичайних композиціях, як у сновидіннях.

2. ТЕАТР. Різноманітні течії в західноєвропейському й американському театрі цих років зводилися здебільшого до двох великих шкіл — реалістичної й умовної.

Театральне мистецтво в СРСР. Торжество реалізму виявилося передусім у визнанні системи К. Станіславського, який заснував Московський Художній Академічний театр (МХАТ, 1898 р.). Його творчість базувалася на глибокій психологізації образу, досягненні максимального «вживання» у роль.

Розвиток умовного, чи експресіоністського, напряму був багато в чому зобов’язаний впливу режисерської школи В. Меєргольда. Свою систему підготовки актора він назвав «бюомеханікою». Вона поєднувала в собі елементи спорту, циркового мистецтва та наукових досліджень у галузі руху і часу. Доля талановитого новатора трагічно обірвалася в 1940 р., коли він став черговою жертвою сталінських репресій.

Німецький режисер М. Рейнгардт прославився мистецтвом постановки масових сцен і епізодів. Світову славу німецькому театру принесла постановка п’єси Б. Брехта «Трьохгрішова опера» (1928 р.).

У Франції в 1930-і роки популярністю користувалося новаторське творче об’єднання — театр «Картель». Його естетичною особливістю був пошук гармонії і краси, витончений інтелектуальний стиль.

Герой італійського драматурга Л. Піранделло — «маленька людина», змушена грati нав’язану їй роль. Страждання і співчуття, що звучать у п’єсах Піранделло, не відповідали ідеям фашистської держави. Сам драматург вийшов з фашистської партії, членом якої він був, і відмовився співробітничати з режимом Муссоліні.

3. МУЗИКА. Найвидатніші композитори Німеччини П. Гіндеміт, К. Вайль провадили у своїй творчості гуманістичні ідеї. Всесвітню славу здобули Берлінський філармонічний оркестр, Лейпцизький симфонічний оркестр, Дрезденський і Берлінський оперні театри.

Всесвітню славу здобули італійські оперні співаки Е. Карузо, Т. Руффо, Б. Джильї. Центрами світового оперного мистецтва були театри «Ла Скала» (Мілан), «Сан-Карло» (Неаполь), Римська опера.

У США на основі національного фольклору розвивалися блюз (музика афроамериканців, стиль, що виник із сільської церковної негритянської музики XIX ст.), джаз (вид музики, для якого характерна

імпровізація і свобода ритму) та інші стилі й напрями. Під впливом джазової музики американський композитор Дж. Гершвін створив свою знамениту оперу «Поргі і Бесс».

Джазовий оркестр

Джаз (англ. Jazz) — форма музичного мистецтва, що виникла на межі XIX — XX ст. в США як синтез африканської та європейської культур та отримала згодом повсюдне поширення.

Джаз характеризується низкою особливостей, серед яких можна виділити такі:

- особливості ритму, поліритмія;
- характерні гармонічні послідовності, акорди, а також ладові особливості;
- особливості тембрової палітри, що стосуються як інструментального, так і вокального виконавства;
- імпровізаційність, чим особливо славились видатні джазові музиканти.

У США виступали великі музиканти з усього світу: композитор і піаніст С. Рахманінов, диригенти А. Тосканіні і Л. Стоковський, піаністи Я. Хейфіц і А. Рубінштейн. Світову славу здобули американські симфонічні оркестири — Бостонський і Філадельфійський.

З появою радіо починається епоха масової естрадної музичної культури. Пісні буквально відразу, завдяки їх виконанню по радіо і тиражуванню на грамплатівках, ставали надбанням мільйонів слухачів, а їхні виконавці ставали «зірками». Найпопулярнішими серед них були М. Дитріх (Німеччина), М. Шевальє (Франція), В. Козін, І. Юр'єва (СРСР).

Радянська пісня І. Дунаєвського, М. Блантера, Д. Шостаковича та інших композиторів, з одного боку, відображала радість праці та сподівання на краще майбутнє, а з іншого — прославляла «звершення соціалістичного суспільства».

4. КІНО. З 1908 р. у передмісті Лос-Анджелеса Голлівуді (штат Каліфорнія) розпочинається масове виробництво кінофільмів. У 1920-і роки кіно стає найпопулярнішим, масовим і доступним видом мистецтва. У 1927 р. компанія «Фокс» починає випуск новин зі звуковим супроводом, звук при цьому вперше у світі записували безпосередньо на плівку. У 1928 р. В. Дісней випустив перший мультфільм з Міккі Маусом. А вже у другій половині 1930-х років кіно стає кольоровим.

Голлівуд — місце, де народжується американське кіно

Афіша до фільму С. Ейзенштейна «Броненосець Потьомкін»

Величезний внесок у розвиток радянського і світового кіномистецтва зробили С. Ейзенштейн, В. Пудовкін, Д. Ветров, О. Довженко, Г. Александров. Всеноародну славу здобули в ці роки близькі актори Л. Орлова і Л. Утьосов. З іншого боку, деякі кінострічки С. Ейзенштейна були призначенні для пропагандистських завдань більшовицького режиму, хоча були створені з високою професійною майстерністю.

Зірками американського кіно міжвоєнного періоду були Д. Фербенкс, М. Пікфорд, К. Гейбл, Г. Ллойд та ін.

Справжню епоху в світовому кінематографі становила творчість Ч. Чапліна. Він виступав як сценарист, режисер-новатор і неперевершений актор. У фільмах «Малюк» (1921 р.), «Пілігрим» (1923 р.) Чаплін створив своєрідний образ «маленької людини», яка загубилась у ворожому для неї світі. В інших роботах Чапліна з'являються трагічні мотиви (фільми «Золота лихоманка» 1925 р., «Вогні великого міста» 1931 р., «Нові часи» 1936 р.). Фільм «Великий диктатор» (1940 р.) мав яскраву антифашистську спрямованість.

5. МАСОВА КУЛЬТУРА. «Масова культура» виникла в XX ст. завдяки розвитку демократії. Важливою передумовою «масової культури» була поява можливостей її поширення завдяки розвитку засобів масової комунікації. Не тільки газети, а й радіо, кіно тиражували та швидко переносили зразки

масової культури з міста до міста, з країни до країни, з континенту на континент. І ось вже італійська пісня стає популярною в США, а американський джаз захоплює європейців; мюзикл, поставлений у Парижі, вітають глядачі на Бродвеї в Нью-Йорку.

Ознакою «масової культури» є те, що її продукти мають бути цікавими, нехай і досить простими, але «гарно зробленими» — з чітким сюжетом, захоплюючими перипетіями, відповідного жанру. Серед таких жанрів у кіно, яке бурхливо розвивалось у 1920-х роках — комедія, мелодрама. Пізніше з'явились фільми жахів, фантастика тощо.

«Масова культура» є комерційною, її зразки мають добре продаватися, стосується це книжок чи фільмів, театральних вистав чи музики. Тому, з одного боку, творці «маскульту» орієнтуються на смаки пересічної людини, особливо не переймаючись її культурним чи інтелектуальним розвитком. З іншого боку, твори «масової культури» мають бути якісними, інакше вони просто не користуватимуться попитом.

«Масова культура» не є синонімом поганого смаку, а користування її плодами не є ознакою низького культурного рівня. Люди ХХІ ст., як і ХХ ст., користуються творами масової культури, серед яких є і справжні шедеври: мюзикли, популярні пісні, кінострічки, мультиплікаційні фільми, кращі комікси, детективні та пригодницькі романі тощо.

«Масова культура» стала важливою частиною культурного світу людини в ХХ ст., і її повсякденного життя.

«Масова культура» — культура, що є популярною й переважає серед широких верств населення в конкретному суспільстві.

Мюзикл (від англ. *musical play* — музичний спектакль) — музично-сценічна вистава, в якій поєднуються різноманітні жанри і виражальні засоби естрадної та побутової музики, хореографічного, драматичного і оперного мистецтва.

Мюзикл, як жанр, виник в США у 1920-х роках. До найкращих зразків мюзиклу належать «Оклахома» Р. Роджерса, «Співаючи під дощем» Джина Келлі, «Вестсайдська історія» Л. Бернстайна, «Моя чарівна леді» Ф. Лоу, «Привид опери» Е. Вебера.

6. СПОРТ. ОЛІМПІЙСЬКИЙ РУХ. Олімпійський рух покликаний сприяти розвитку спорту і зміцненню миру між народами й країнами. Переможцями перших Олімпійських ігор сучасності ставали, як правило, атлети США, Великої Британії, Франції, Німеччини, Швеції. У цих країнах заняття фізкультурою і спортом носили масовий характер, для спортсменів були створені відповідні умови для тренувань. З 1924 р. регулярно почали проводити й зимові Олімпійські ігри.

Після приходу нацистів до влади відбулась Олімпіада 1936 р. у Берліні, яку Гітлер оголосив «великим успіхом арійців» та використовував для нацистської пропаганди.

Поряд з аматорським спортом, коли спортсмени тренувалися і змагалися у вільний від навчання і роботи час і не одержували за це фінансових винагород, у ці роки відбувався розвиток професійного спорту. У 1917 р. у Канаді виникла одна з перших професійних спортивних організацій — Національна хокейна ліга (НХЛ), що поєднувала у своїх лавах хокейні команди США і Канади. Вони грали за Кубок Стенлі, заснований ще у 1893 р. генерал-губернатором Канади лордом Стенлі.

Найпопулярнішими видами спорту в ці роки були легка атлетика, футбол, плавання, баскетбол, гімнастика та ін.

Питання для самоперевірки:

1. Розкажіть про основні досягнення музичного мистецтва.
2. Назвіть кілька відомих вам акторів і режисерів світового кінематографа у 1920-і роки.
3. Дайте загальну характеристику «масовій культурі».
4. У якій країні виникла Національна хокейна ліга (НХЛ)?
5. Поясніть значення понять: реалізм, символізм, абстракціонізм, джаз, масова культура, мюзикл, олімпійський рух.

Домашнє завдання:

1. Опрацюйте конспект
2. Дайте відповіді на питання для самоперевірки в робочому зошиті

Виконані завдання відправте мені на електронну пошту anastasiamegei@ukr.net. У темі листа вказати ПБ, номер групи, номер уроку і дату.